

Med utsikt från Hellby

Järnåldersbebyggelse och 1700 - 1800-talssmedja

Arkeologisk förundersökning

Raä 383/386 samt 385
Söderhällby 1:2
Vaksala
Uppland

Robin Lucas

Med utsikt från Hellby

Järnåldersbebyggelse och 1700 - 1800-talssmedja

Arkeologisk förundersökning

Raä 383/386 samt 385

Söderhällby 1:2

Vaksala

Uppland

Robin Lucas

Omslagsbild: Terrasskant efter framrensning. Vy från söder. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Upplandsmuseets rapporter 2014:21
ISSN 1654-8280

Bearbetning av planer och bilder: Robin Lucas
Vetenskaplig granskning: Hans Göthberg

Allmänt kartmaterial: © Lantmäteriet, dnr 12014/00634

© Upplandsmuseet 2014

Upplandsmuseet, Fyrstorg 2, 753 10 Uppsala
Telefon 018-16 91 00
www.upplandsmuseet.se

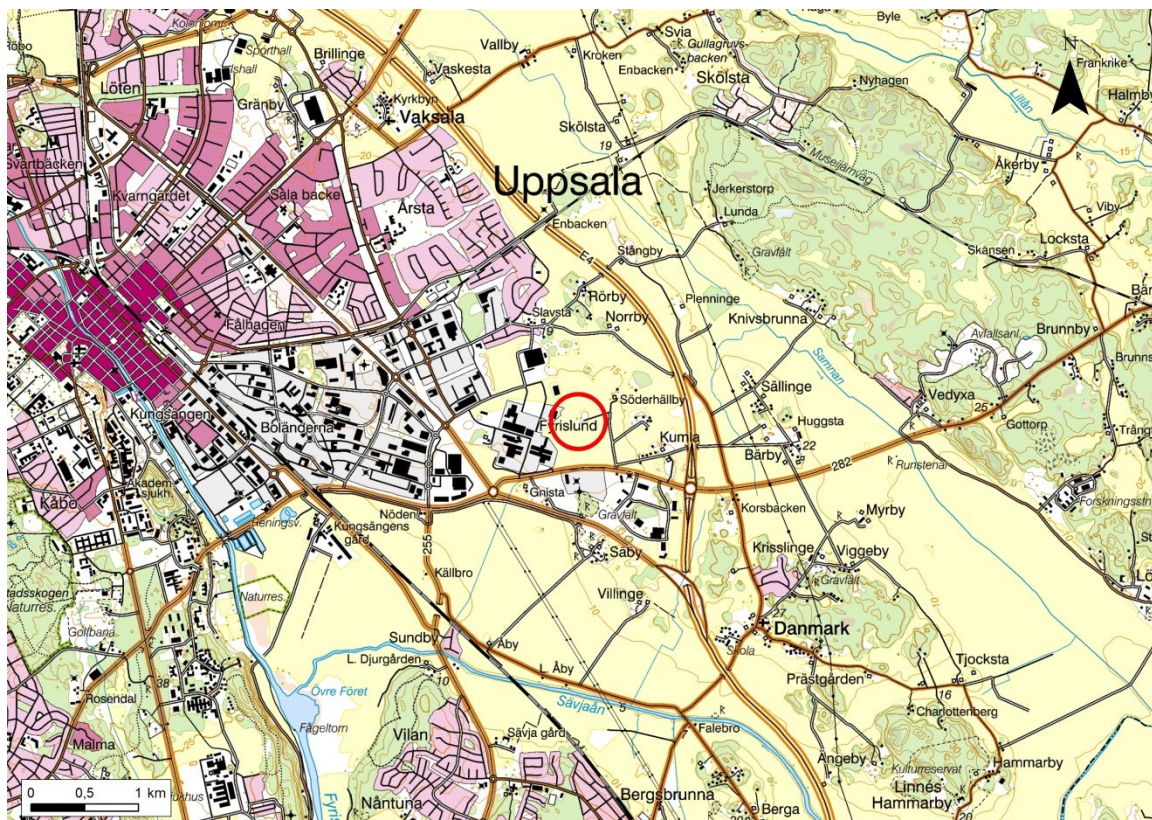
Innehåll

Inledning	6
Topografi	6
Fornlämningsmiljö	7
Syfte	9
Metod	9
Resultat	10
Vaksala 385	10
Vaksala 383/386	13
Diskussion	23
Vaksala 385	23
Vaksala 383/386	24
Fornlämningarnas vetenskapliga potential	25
Administrativa uppgifter	26
Referenser	27
Bilagor	28
Arkeologiska objekt	28
Fynd	31
Osteologisk bedömning	31
Prov	32

Inledning

Efter beslut av Länsstyrelsen 2014-06-17 (dnr 431-3686-14) genomförde Upplandsmuseet under augusti månad år 2014 en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Söderhällby 1:2 i södra Uppsala. Förundersökningen föranleddes av att Uppsala kommun vill utveckla området med industri, handel, kontor och infrastruktur. Området, som uppgår till 13 000 m², omfattade i väster fornlämningen Vaksala 385:1, som utgjordes av ett möjligt boplatslager på platsen för ett på historiska kartor särhängett område, och i öster lämningarna Vaksala 383:1, en bytomt, samt Vaksala 386:1, en järnåldersboplats.

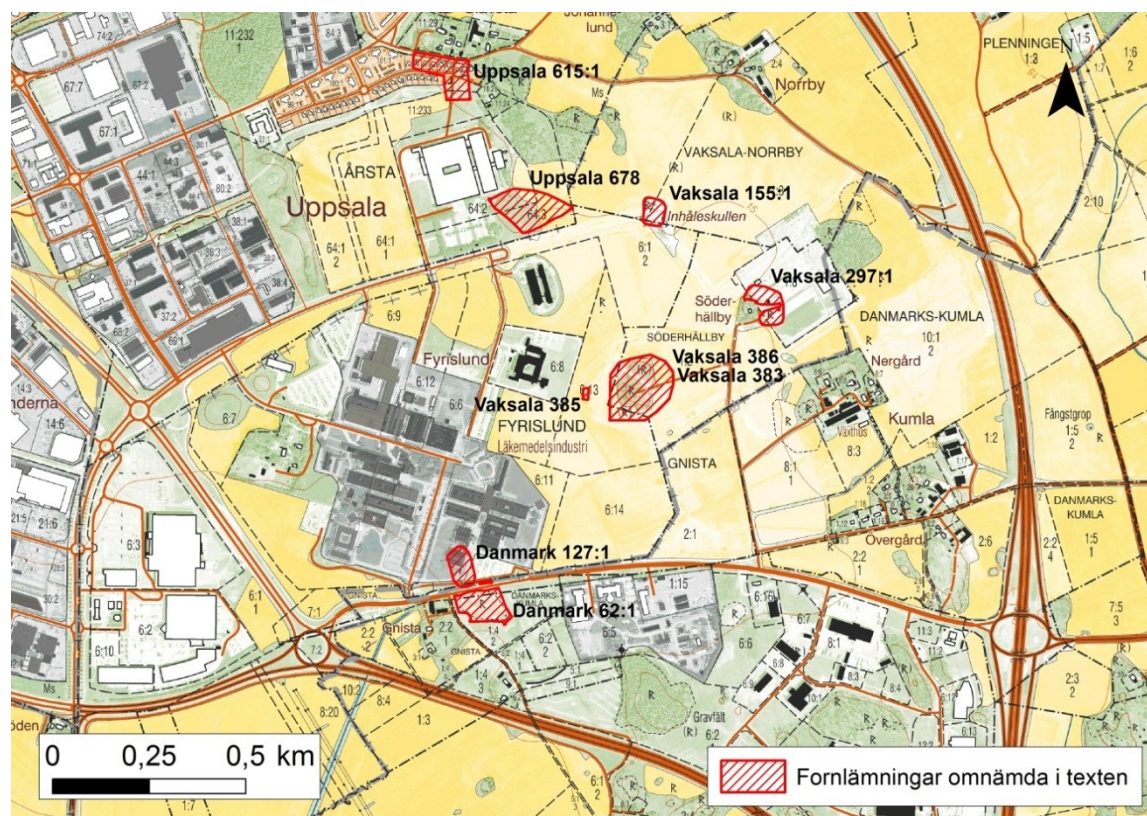
Figur 1. Utsnitt från Terrängkartan över Fyrislundsområdet. Förundersökningsområdet markerat med röd cirkel centralt. Skala 1:70 000.

Topografi

Fyrislundsområdet domineras idag av åkermark som succesivt överges och tas i anspråk av småindustri, handel och infrastruktur. Enstaka åkerholmar reser sig över det annars mycket flacka landskapet. Den höjd på vilken lämningarna Vaksala 383 och 386 är belägna utgörs av en av de större åkerholmarna. Jordarten på själva höjden utgjordes av silt med moräninslag, medan den flacka marken runtom utgjordes av lera, men inslag av silt och sand.

Fornlämningsmiljö

Området som förundersöktes togs i anspråk för bosättning tidigast under yngre bronsålder, vilket hör ihop med att området torrlades sent. Från denna tidigaste period och från förromersk järnålder finns fåtaliga lämningar spridda i området. De består av bland annat av gravar, skärvstensförekomster och stensträngar samt boplatsanläggningar som nedgravningar och härdar. Troligen är de lämningarna resultatet av ett relativt lågintensivt utnyttjande av markerna med extensiv boskapsskötsel och fiske. Detta extensiva utnyttjande av markerna skiljer sig påtagligt från dess användning från och med romersk järnålder, då expansionstakten ökar med ett stort antal bosättningar som följd. Dessa boplatsers försörjning baserades troligen på intensivt jordbruk och boskapsskötsel. Bebyggelseutvecklingen i det aktuella området skiljer sig åt från förhållandena i övriga delar av centrala Uppland genom att den kom igång senare men parallellerna under de senare perioderna är tydliga (Frölund 2005, Frölund & Schütz 2007, Göthberg & Åberg 2007, Onsten-Molander & Wikborg 2007, Hennius m fl 2012).

Figur 2. Utsnitt från fastighetskartan över Fyrislundsområdet med fornlämningar markerade. Skala 1:20 000.

Flera undersökta boplatser finns i området. De flesta har daterats till mellersta järnåldern men äldre och yngre lämningar förekommer också (jfr Göthberg 2007). De största arkeologiska insatserna i området genomfördes 2007 - 2008 vid Säby, en knapp kilometer sydöst om Hellby. Här undersöktes sju boplatser med 43 stolpbyggda hus. Boplatserna daterades till fem kronologiska faser mellan yngre bronsålder och folkvandringstid/vendeltid. Boplatsernas största utbredning inföll under romersk järnålder. De olika boplatserna har varit självförsörjande när det gäller spannmål och boskap, men ett visst samarbete verkar ha förekommit när det gällde hantverk som exempelvis keramikproduktion. Detta indikerade en viss bygemenskap (Hennius m fl 2012, s 263ff).

Större undersökningar av äldre järnåldersboplatser har även genomförts vid Söderhällby, cirka 400 meter öster om Hellby (Vaksala 297). Här etablerades en bebyggelse under äldre romersk järnålder, som under yngre romersk järnålder uppgick till minst tre gårdar. Indikationer på social stratifiering under denna tid utgjordes av ett par stora hus i krönläge separerade från övrig bebyggelse. Under folkvandringstid konsoliderades bebyggelsen till en gård för att sedan upphöra helt under övergången till vendeltid (Fagerlund 2013, s 71f).

En annorlunda lämning i området är ett boplatsoområde beläget vid Slavsta by (Uppsala 615:1). Den utgjordes dels av en mindre boplatssyta från romersk järnålder, dels av ett område med djurben från yngre järnålder - tidig medeltid. I det senare påträffades en stensatt yta där stora mängder ben av framförallt häst och nöt deponerats. Här fanns också inslag av hund, katt, fågel och människa. Dessutom påträffades en torshammarring. Området tolkades som ett rituellt område (Fagerlund & Lucas 2009, s 70f).

En annan boplatsslämning från yngre järnålder undersöktes 2010 vid Övergnista (Uppsala 678:1), 450 meter nordväst om förundersökningsområdet. Där påträffades åtta stolphus som dateringsmässigt kunde delas in i tre faser, en vendeltida, en vikingatida och en från övergången mellan sen vikingatid och tidig medeltid. Till den sista fasen kunde en rituell nedläggning av en hel häst kopplas (Lucas & Lucas 2013, s 113f).

Undersökta gravar i området har daterats till yngre bronsålder, förromersk järnålder och yngre järnålder. Värt att nämna är gravfältet Inhåleskullen (Vaksala 155:1), cirka 450 meter norr om Hellby, som bland annat bestod av blockgravar, stensättningar och en treudd. Gravarna har en relativt jämn kronologisk fördelning från yngre bronsålder till äldre vikingatid. Flera gravar från förromersk järnålder återanvändes under romersk järnålder/folkvandringstid. Ett par vendeltida gravar visade på högre social status genom rika smyckes- och vapenuppsättningar (Seiler & Appelgren 2012, s 4).

En annan undersökt högstatusmiljö utgör Gnistahögen (Danmark 62:1), en storhög med ett utomordentligt rikt fyndmaterial som daterats till sent 500 - tal. Kring högen fanns brandgravar daterade till 700 - 1000 och skelettgravar från 900 - 1200. Peringskiöld dokumenterade också en runsten i området 1710 (Andreas Hennius, muntlig uppgift). Sannolikt är gravfältet betydligt större och sträcker sig norr om Almungevägen där flera vikingatida vapengravar undersökts (Danmark 127:1; se Melander & Knutson 1976).

Rika gravar från yngre järnålder i Danmark-Vaksalaområdet har även påträffats vid Danmarksby och Söderby. Större högar förekommer vid Edeby, Kumla, Lunda och Säby. Aristokratiska begravningar dök upp från och med romersk järnålder, vilket antyds av det rika Danmarksbygravfältet med flera kammargravar (Rundqvist & Westerholm 2008).

Vaksala 385

På platsen dokumenterades 2010 ett kulturlager med ben och kol (Frölund & Göthberg 2010, s 17f). Detta hade rumsligt hög överensstämmelse med vad som på en ägomätning från 1640 beskrevs som en särhägnad och som på 1766 års storskifteskarta var utritad som hustomter. Hypotetiskt kunde det betyda att rörde sig om ett läge för hus eller en gård av eventuellt förhistoriskt - medeltida ursprung.

Vaksala 383/386

Lämningarna Vaksala 383 och 386 delar samma begränsning i FMIS, men medan den förra utgör den historiska bytomten, utgör den senare boplatsslämningar, företrädesvis från yngre järnålder. Redan vid en första utredning våren 2010 påträffades här indikationer på ett fackverks- eller skiftesverkshus i krönläge (Frölund & Göthberg 2010, s 17). I Mälardalen uppträdde sådana hus vanligen tiden 700 - 1200 (Frölund & Göthberg 2010, s 24; Göthberg

2000, s. 81ff). Fynd av ett hundbensformat sandstensbryne antydde en datering till yngre järnålder. Intill det förmodade huset, framförallt i öster och i norr, fanns boplatslämningar i form av härdar, stolphål och större nedgrävningar. Sammantaget kunde dessa lämningar representera ännu en gård från yngre järnålder - tidig medeltid, möjligen med annan social status antydd av huset i krönläge.

Denna preliminära datering sammanföll med de intilliggande husen, undersökta hösten 2010 och belägna söder och väster om impedimentet. Det rörde sig då om elva stolphus daterade till två olika faser; tidig vikingatid och övergången vikingatid - tidig medeltid. Dessutom fanns äldre aktivitetsfaser som härdar och ugnar, daterade till romersk järnålder. (Lucas & Lucas 2013, s 113).

Syfte

Syftet med förundersökningen var att tydligt avgränsa fornlämningarna inom exploateringsområdet samt bestämma lämningarna till karaktär, utbredning och omfattning. Dessutom skulle en preliminär datering göras.

För Vaksala 385 gav förundersökningen möjligheter att avgränsa och funktionsbestämma lagret, eventuellt datera det via djurben, samt finna spåren av den hägnad som fanns cirka 1640. Till detta kom möjligheten att hitta hus och andra lämningar.

För Vaksala 383/386 behövde tidigare undersökningsresultat kompletteras. Dateringar från förundersökningen skulle kunna peka på om bebyggelsen etablerades under yngre eller äldre järnålder (jfr Lucas & Lucas 2013, s 95). Vidare skulle den kronologiska relationen med det närbelägna Söderhällby (Raä 297) kunna komma att förtydligas (jfr Fagerlund 2013).

Metod

Sökschakt grävdes med hjälp av grävmaskin. Schakten grävdes huvudsakligen med dubbel skopbredd. Uppe på impedimentet togs även ett par mindre ytor upp där så medgavs av utrymmesskäl. Dessutom grävdes ett par schakt med enkel skopbredd. Matjord och fyllnadsmassor togs skiktvis bort ner till anläggnings- eller lagernivå. Metalldetektering genomfördes före och under schaktning och även vid lager och anläggningsgrävning. Påträffade arkeologiska objekt i form av anläggningar och lager undersöktes efter handrensning med kontextuell metod kompletterad med sektioner. Det benmaterial som påträffades var mycket begränsat, men ett representativt urval av ben togs tillvara och analyserades av Emma Sjöling, SAU.

Vissa förändringar gjordes från undersökningsplanen. Vedartsbestämning av träkolsmaterialet bortprioriterades för att så skyndsamt som möjlig få iväg material till ¹⁴C-datering. Fyra ¹⁴C-prov analyserades. Samtliga ¹⁴C-resultat presenteras i rapporten med 1 σ . Vid undersökningen påträffades få objekt som hade tydliga låsta kontexter, och som inte uppvisade kontamination av något slag. Med anledning av detta, och med de ganska skrala resultaten från 2010 års undersökningar av makrofossil (jfr Lucas & Lucas 2013, s 53) i åtanke, beslutades i fältsituationen att miljöprov inte skulle samlas in.

Resultat

Vid förundersökningen maskingrävdes tolv sökschakt och två mindre ytor med en sammanlagd area av 1250 m² kring impedimentet, huvudsakligen på östra sidan. På västra sidan drogs endast ett schakt med förgreningar ut åt alla håll. Med detta kunde lämningen Vaksala 385 avgränsas. På östra sidan drogs schakt för att ytterligare avgränsa lämningar som påträffats vid utredningen 2010. Två mindre ytor i togs även upp i moränmark uppe på bytomten Vaksala 383. Fyra schakt i nordöst grävdes i åkermark som övergivits i sen tid, medan övriga grävdes i befintlig åkermark.

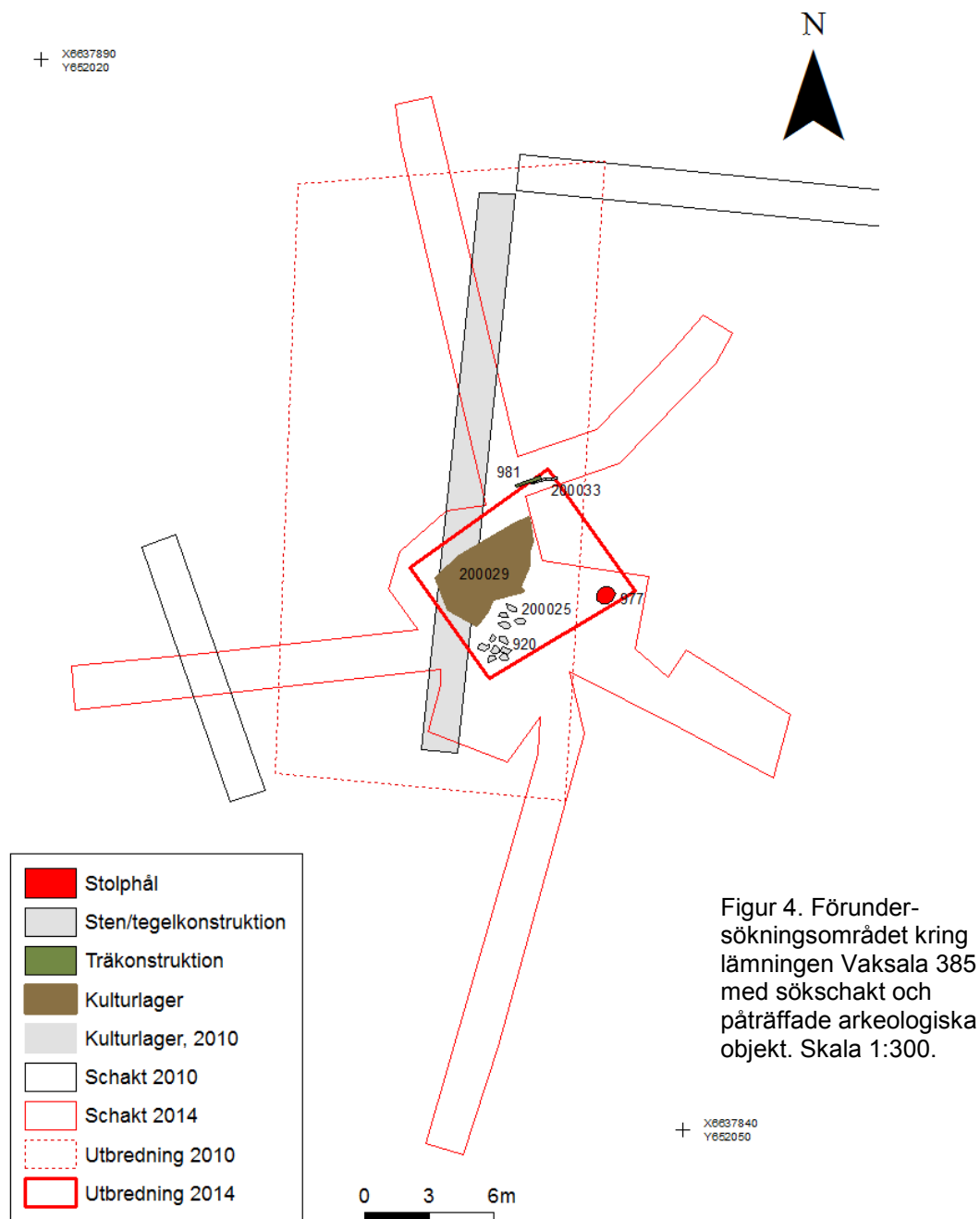

Figur 3. Översikt av förundersökningsområdet med lämningarna Vaksala 385 och 383/386 samt 2010 års schakt och 2014 års sökschakt markerade. Skala 1:2 000.

Vaksala 385

Vid förundersökningen grävdes ett sammanhängande schakt på 250 m². Matjordslagret var tjockt, cirka 0,4 - 0,6 meter. Det lager som observerats vid utredningen (Frölund & Göthberg 2010, s 17f) kunde inte observeras. Troligen utgjordes detta endast av kulturpåverkad matjord med enstaka obrända ben. I stället framkom i området en större och en mindre stenpackning, träkonstruktioner i form av liggande plank, ett stenskott stolphål, samt ett synbart sönderplöjt avfallslager. Detta lager utgjordes av skärvig sten, tegelgrus, obränt ben, enstaka bitar kol och slagg. Dessa arkeologiska objekt var samlade inom ett cirka 6 x 5 meter stort, rektangulärt område. Utanför detta område påträffades endast enstaka obrända ben i matjordslagret. I senare tid har även ett stängsel med betongfundament anlagts tvärs genom

området. I sydvästra hörnet av området fanns en stenpackning som skulle kunna vara fundamentet till en ässja.

I avfallsagret påträffades ett antal järnföremål. Dessa inkluderar en fragmentarisk lie (F12), en mede till en skridsko (F15), ett trasigt betsel (F19), ett par punsar (F17, F18), ett möjligt håljärn (F13) och en del av en kasserad selvbåge (F16). Även ett fragment av en glasbutelj (F11), munblåst vid Årnäs glasbruk, påträffades. Detta glasbruk började använda maskinblåsning under tidigt 1900-tal (Conradson 1977). I botten av schaktet, i vad som möjligen kunde vara ett golvlager, påträffades ett kopparmynt (F22) med valören 1 öre, präglat 1701.

Figur 5. Järnfynd tillvaratagna från Vaksala 385. Övre raden från vänster: hästska (F14), håljärn? (F13), punsar (F17, F18). Mellersta raden från vänster: fragment av lie (F12), fragment av selbåge (F16). Nederst: Mede till skridsko (F15). Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 6. Slitet kopparmynt (F22) av valören 1 öre, präglat 1701. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Inga lämningar som kunde tolkas som bostadsrelaterade kunde påträffas. Inte heller påträffades spår av de hägnader som fanns angivna på 1640 års karta. Lämningens utbredning och form, samt närvaron av en hel del metalskrot och ett par verktyg som indikerade metalhantverk gjorde att lämningen tolkades som resterna av en övergiven och raserad smedja. Lämningens nya karaktär och utbredning kommer att anmälas till FMIS.

Figur 7. Smedjan frambanad med en ungefärlig utbredning skuggad. Lagret med tegel, skärvig sten och slagg centralt i bild. Ansamlingen större stenar i högra delen kan vara fundamentet efter en ässja. Vy från väster. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Vaksala 383/386

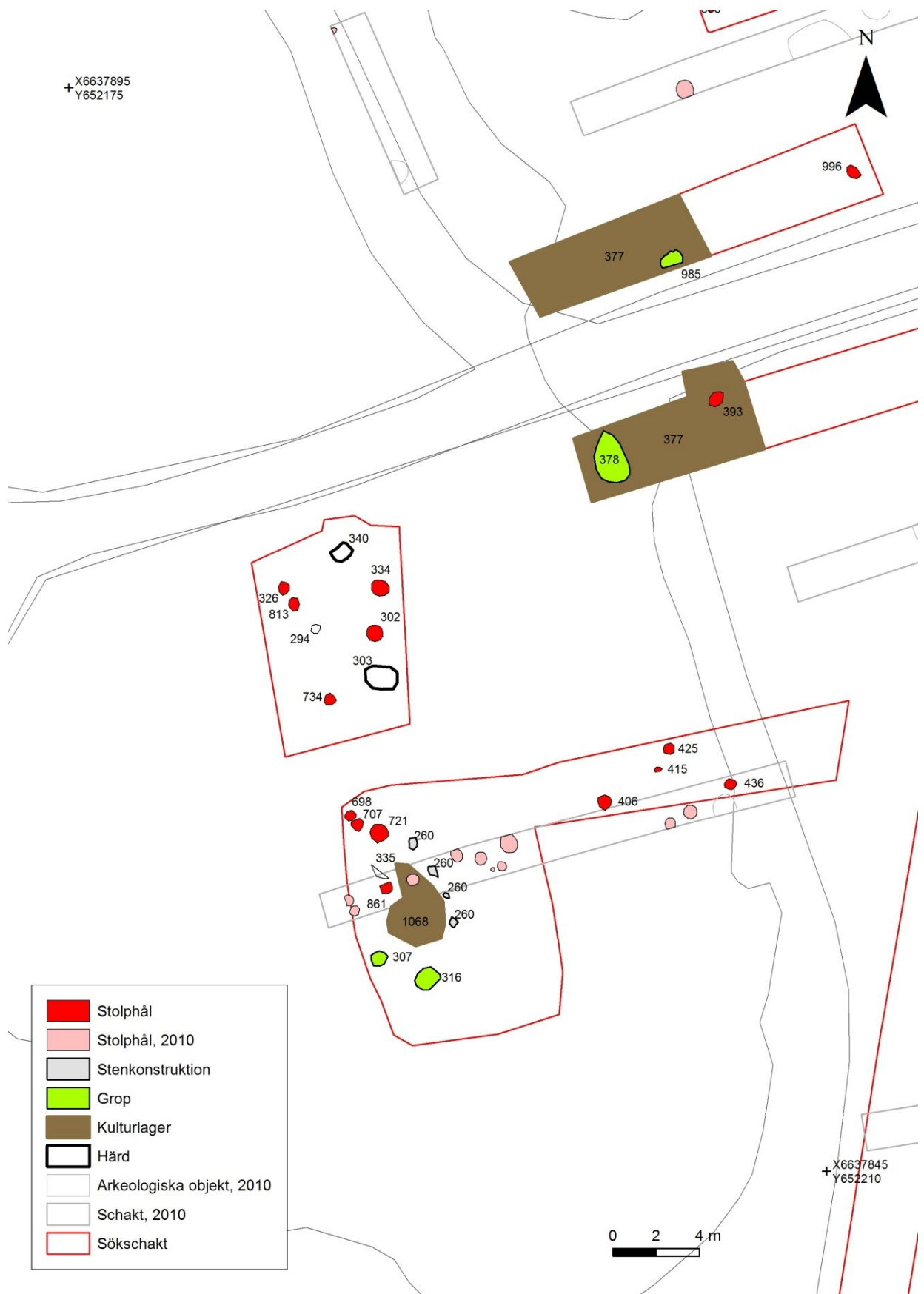
Vid förundersökningen grävdes elva sökschakt och två mindre ytor med en sammanlagd area av 1000 m². Inom ett område på cirka 3 300 m² påträffades sammanlagt 54 arkeologiska objekt; 36 stolphål, elva härदार, fyra gropar, två områden med kulturlager samt en stenkonstruktion. Objektsfrekvensen var som störst i de västra delarna för sedan avta och upphöra åt öster. De arkeologiska objektens rumsliga fördelning gjorde att de kunde delas upp i två delområden. Området med påträffade objekt på och i kanten av impedimentet, söder om infartsvägen till Hellby betecknas för *Terrassen*, medan området med påträffade objekt i åkermarken nedanför impedimentet, företrädesvis belägna norr om infartsvägen, betecknas *Slätten*. För att förtydliga resultaten användes även objekt påträffade vid utredningen 2010 (jfr Frölund & Göthberg 2010).

Figur 8. Översikt över de delar av lämningarna Vaksala 383 och 386 som förundersöktes. Skala 1:1 000.

Terrassen

På den sydöstra delen av impedimentet, som utgjort en del av den gamla gårdstomten och var påverkat av senare tiders aktiviteter, fanns en cirka 25 x 10 meter stor, stenfri plan yta. Här fanns, som tidigare nämnts, indikationer på att det funnits en syllkonstruktion (Frölund & Göthberg 2010, s 17). Två mindre ytor togs därför upp i detta område. En svårighet var att området hade behövt handrensas i betydligt större omfattning än vad som var möjligt inom förundersökningens tidsram. Schakt grävdes även ner längs impedimentets sidor och ett lägre schakt nedanför. Inom de båda ytorna påträffades ett antal stolphål, härdar och nedgrävningar, samt ett område med kulturlager.

Figur 9. Detaljplan över området på och kring Terrassen. På planen även de objekt som påträffades vid 2010 års utredning. Skala 1:250

Figur 10. Norra delen av terrassen med området innanför stenkonstruktionen SS260 markerat. Vy från söder. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Stolphål som påträffades kunde inte direkt kopplas till tydliga huskonstruktioner. När de stolphål som framkom vid 2010 års utredning togs med framträdde en bild av en relativt tät bebyggelse, troligen i olika faser. En intressant aspekt var den stenkonstruktion som tycktes avgränsa höjden åt öster och möjligen utgjorde en terraskant. Denna bestod av en rad med 4 - 5 större stenar lagda i ungefärlig nordsydlig riktning nära impedimentets kant. Troligen är det denna som tolkats som delar av en syllkonstruktion vid utredningen (jfr Frölund & Göthberg 2010, s 19, fig 17). I söder avlöstes de större stenarna av en gles stenpackning. Innanför denna kant fanns förutom stolphål även ett par kokgropar och ett upp till 0,1 m tjockt kulturlager, SL1068, med kol, sot, bränd lera och enstaka fragment av keramikkrärl. Även om lämningar (företrädelsetvis stolphål) också påträffades i slänten öster om stenkonstruktionen är dessa mer spridda och inte lika tydliga.

Två stolphål på terrassen, SA698 och SA707, innehöll tydliga stolprester som ¹⁴C-daterades vikingatid (Ua-42259 och Ua-42260). De ingick antagligen i en eller flera större huskonstruktioner, möjligen orienterade i nordsydlig riktning längs med terrassen. Det ena stolphålet överlagrade det andra. Det här kan visa på närvaron av ett hus vilket byggts om, men nästan mer troligt är att stolphålen är en rest av en kronologi med flera hus på samma plats över en period på drygt 100 år.

På terrassen fanns också ett par större härdliknande anläggningar. Dessa var kraftigt sotiga, med stor andel skärvig sten. De innehöll bränd lera, men inga djurben och knappt något intakt kol. Sammansättningen av sotiga skärviga stenar, och avsaknaden av kol gör det troligt att ingen förbränning genomförts i groparna. De tolkas därför som kokgropar.

Figur 11. Två stolphål med ¹⁴C-daterade stolprester (skuggade) på terrassen. Till vänster SA698, daterat till 980 – 1025 e Kr. Till höger det överlagrade SA707, daterat till 895-985 e Kr. Vy från väster. Foto: Malin Lucas, Upplandsmuseet.

Figur 12. Kokgrop SN307. Vy från väster. Foto: Malin Lucas, Upplandsmuseet.

Fyndmaterialet var magert och utgjordes huvudsakligen av järnföremål. En del av dessa var recenta, men äldre föremål fanns även. Huvudsakligen kom de från kulturlagret 1064, bland annat en mindre kniv (F3). Även ett par fragment grov, kvartsmagrad förhistorisk keramik (F6, F7) och en möjlig del av en hartstättningsring till ett svepkärl (F8) påträffades.

Figur 13. En mindre kniv (F3), påträffad i kulturlager SL1064. Foto: Robin Lucas, Upplandmuseet.

Figur 14. Till vänster och mitten, keramikfragment (F6, F7). Till höger en bit harts (F8), alla påträffade i kulturlager SL1064. Foto: Robin Lucas, Upplandmuseet.

I sluttningen ner från terrassen fanns ett kulturlager med obrända ben, av vilka en mindre, representativ mängd tillvaratogs och analyserades, samt bränd lera och kol/sot. Benen var välbevarade och utgjordes av slaktavfall, alltså köttfattiga delar av djur, snarare än matavfall. Arterna var från nötkreatur respektive får/get. Lagret kunde observeras på båda sidor av infartsvägen. Det mellan 0,1 - 0,3 meter tjocka lagret tunnade ut längre ner i sluttningen och en möjlighet var att det kan ha fungerat som ett utkast- eller avfallslager till bebyggelsen på terrassen. Det var därför förvånande när ett ben (inte osteologiskt analyserat) ¹⁴C-daterades till yngre romersk järnålder (Ua-49262), 600 - 800 år äldre än stolphålen på terrassen. Benen var emellertid tillvaratagna mot botten av kulturlagret. Möjligen kan det benet i själva verket härröra från en avfallsgrop som låg under lagret. Detta skulle kunna förklara den tidiga dateringen. Det är dock inte omöjligt att den tidiga dateringen på lagret stämmer (se diskussion nedan).

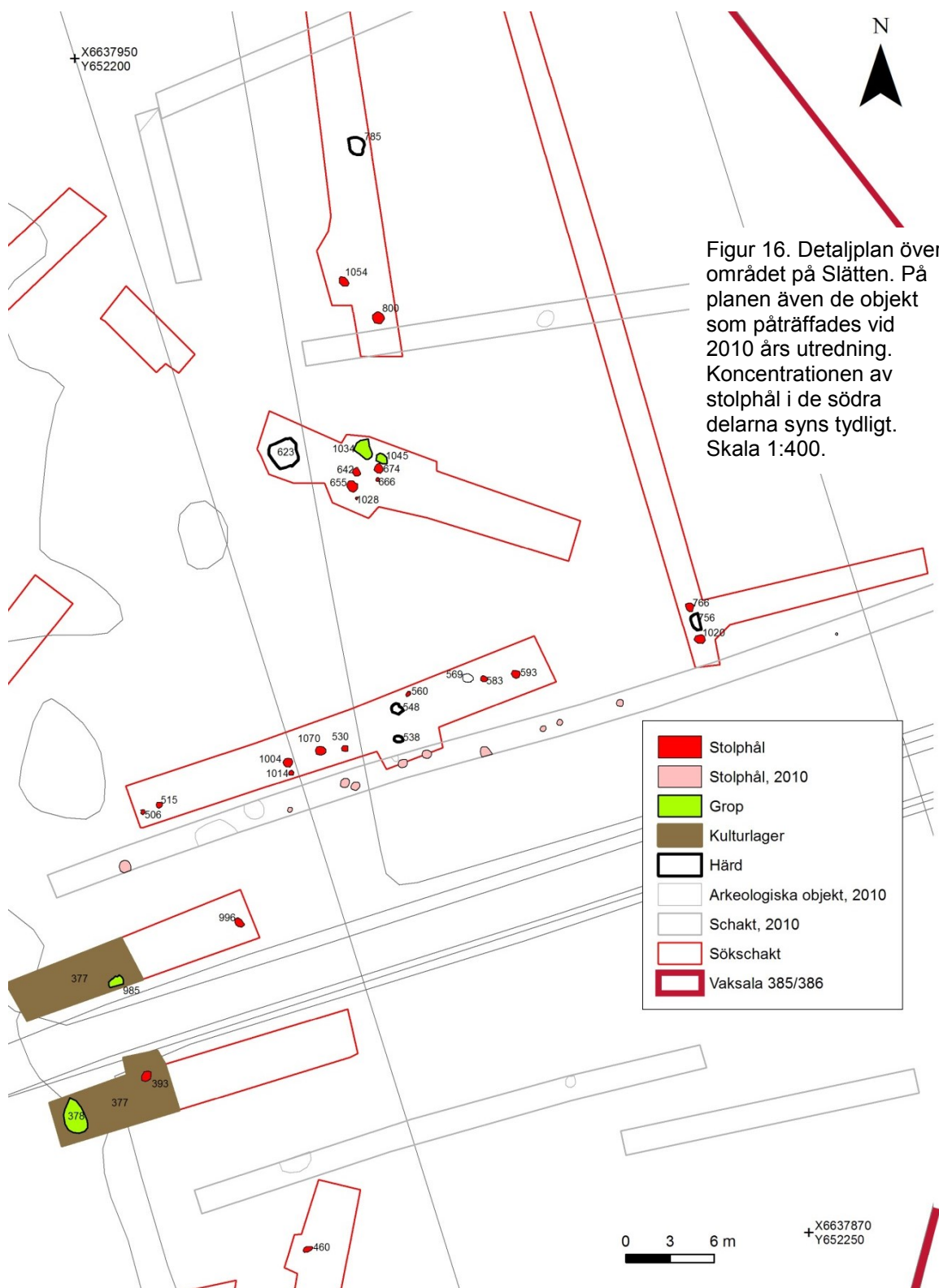
Nedanför sluttningen grävdes ett schakt i nordsydlig riktning som var tomt sånär som på ett recent stolphål och en svag sotfläck.

Figur 15. Kulturlager SL377 (gråmarkerat i sidorna på schaktet), ¹⁴C-daterat till 245 – 340 e Kr, och den underliggande avfallsgropen SN378. Vy från väster. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Slätten

I den gamla odlingsmarken norr om infartsvägen påträffades ett 20-tal stolphål, härdar och gropar. En jämförelse med utredningsresultatet från 2010 års utredning visade en större koncentration av stolphål i omdådets södra delar. Inga tydliga hus kunde identifieras eller avgränsas, men lämningen avgränsades åt öster, där antalet objekt avtog och upphörde.

Figur 17. Stolphål SA800, kraftigt stenskott. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Stolphålen på slätten liknade i stort de som påträffades vid den stora undersökningen vid Hellbyimpedimentet 2010. Vid denna undersökning konstaterades att stolphålen överlag hade stenskoning, och att en viss skillnad mellan de södra och de östra delarna fanns, där stolphålen i söder överlag hade kraftigare stenskoning (jfr Lucas & Lucas 2013, s 29). Stolphål påträffades i vid den aktuella förundersökningen liknande mest de i södra området på 2010 års undersökning. En skillnad mot 2010 års undersökning var att inga trärester påträffades i de anläggningar som grävdes, och att inga heller observerades i de som plandokumenterades.

En av de mest intressanta objekt som påträffades på slätten var en rektangulär härd, cirka 2 x 1,5 meter stor (SH623). Härdar av detta slag påträffas ofta i Fyrislundsområdet och en del har tolkats som någon form av ugnar (jfr Hennius m fl 2012, s 106f och Fagerlund 2013, s 25). Det som urskilde detta objekt var hur välbevarat det var. Härden hade en tydlig bränd nedgrävningskant. Den var överplöjd och dess ursprungliga djup kunde inte bedömas, men den var bevarad ner till 0,1 - 0,15 meter. I botten hade ett antal stockar lagts parallellt. Dessa hade sedan täckts över av ett lager sten. Vid förbränningen av stockarna hade stenarna krakelerat. En hypotes är att anläggningen använts vid rökning av kött och/eller fisk. Svedda djurben observerades ovanpå stenlagret. Kol från stockarna i botten av härden ¹⁴C-daterades till yngre romersk järnålder (Ua-49261).

Sammantaget resulterade förundersökningen i en förtätning av bebyggelse lämningarna som påträffades 2010. Men den visade även att lämningarna inte hade en annan utbredning. De begränsningar av lämningarna som finns i FMIS är fortfarande giltiga.

Figur 18. Den rektangulära härden SH623. De förkolnade stockarna i botten av härden har markerats. En av dessa stockar ^{14}C -daterades till 235 – 335 e Kr. Vy från nordväst. Foto: Robin Lucas, Upplandsmuseet.

Diskussion

Vaksala 385

Av den bebyggelse och de hägnader, som indikerades i enligt det äldre kartmaterialet, påträffades inga spår. Resultatet av förundersökningen pekade mot att det är tveksamt om det någonsin funnits bebyggelse på platsen. Den söderplöjda anläggningen väster om impedimentet var snarare en smedja, anlagd under tidigt 1700-tal, och troligen övergiven innan 1900-talet. Denna tolkning stödde sig dels på dess form och storlek dels på dess geografiska läge, avskilt från övrig bebyggelse. Många gårdssmedjor har placerats ute i åkermarken, för att skona resten av bebyggelsen i händelse av en eldsvåda. Även sammansättningen av fynd, med de många kasserade järnföremålen, lutar åt att man samlat på sig skrot för att använda som råmaterial. Dessutom fanns flera troliga metallbearbetningsverktyg med bland de tillvaratagna fynden. Vid Kättsta i Ärentuna socken har Upplandsmuseet undersökt en mer välbevarad 1700-talsmedja. Denna uppvisade liknande faktorer som beskrivits ovan (jfr Gustafsson m fl 2006, s 162ff).

Smedjan övergavs antagligen någon gång under andra halvan av 1800-talet, eftersom inga 1900-talsfynd påträffades. Smedjan brann inte, eftersom andelen kol och sot var tämligen låg. Snarare har den raserats och området plöjts upp för att inte ligga i vägen för jordbruket. Eventuella större stenkonstruktioner, som kraftiga syllstenar, har röjts undan.

Figur 19. En av de tre smedjor som påträffades vid Kättsta, Ärentuna socken. Den anlades under 1700-talets andra hälft och brann ner, troligen någon gång under första halvan av 1800-talet. Överst till höger syns ässjan tydligt. Nära bildens mitt finns ett tömt stolphål där troligen städet stått. Foto: Philip von Krusenstierna (jfr Gustafsson m fl 2006, s 162ff).

Vaksala 383/386

De lämningar som påträffades under förundersökningen i detta område kunde dateras till två distinkta faser. Den första fasen tillhörde yngre romersk järnålder, baserat på dateringarna av härden på Slätten och benen från kulturlagret nedanför terrassen. Den utgör en tidig aktivitetsfas på platsen, tillsynes inte kopplad till någon bebyggelse. Intressant är att dateringen även stämmer mycket väl med dateringen av den mest intensiva fasen vid den närbelägna Söderhällbyboplatsen. När denna är som störst under yngre romersk järnålder omfattar den två till tre kompletta gårdar med sammanlagt åtta till nio hus (Fagerlund 2013, s 92). Dateringarna stämmer väl med resultatet för det tidigaste skedet från 2010 års undersökning av lämningarna söder och väster om impedimentet. Detta skede utgörs av tre daterade härdar, varav en var snarlik den rektangulära härden 623 (Lucas & Lucas 2013, s 92).

Den andra fasen som identifierades härrör till vikingatid, perioden 895 – 1025 e Kr, baserat på dateringarna av stolphålen på själva Terrassen. Detta överensstämmer väl med den egentliga boplatsen från 2010 års undersökning vilken tillkom under perioden 780 – 950 e Kr. Avsaknaden av tidigare huskonstruktioner har tolkats som om bebyggelsen etablerades under denna period, möjligen utflyttad från boplatsen vid Övergnista, vilken etablerades under folkvandringstid - vendetid (Lucas & Lucas 2013, s 92ff).

Det finns två osäkerhetsfaktorer med faserna. Först har vi dateringen av avfallslagret SL377 nedanför terrassen till yngre romersk järnålder. Som tidigare nämnts kan detta vara ett resultat av sammanblandning mellan material från lagret och den underliggande avfallsgropen SN378. Med tanke på lagrets sammansättning ter sig denna förklaring mer trolig. Ett så pass tjockt avfallslager (upp till 0,3 meter) kan knappast uppstå vid någon isolerad aktivitet, utan är ett resultat av en längre stadigvarande bebyggelse. Vidare har vi de många stolphålen norr om infartsvägen. Dessa innehöll varken kol eller trä och har inte kunnat dateras. Dessutom har det inte gått att identifieras några individuella hus. Det är möjligt att dessa härrör från äldre järnåldersbebyggelse. Dessa lämningar ligger i samma relation till impedimentet som bebyggelselämningarna vid Söderhällby. Vad som talar emot en samtida datering är emellertid den totala avsaknaden av bebyggelselämningar daterade till äldre järnålder från tidigare undersökningar. Möjligen är alltså bebyggelselämningarna i områdets nordöstra delar från yngre järnålder, kanske från perioden cirka 800 e Kr och framåt.

De osteologiska resultaten liknade i mycket 2010 års undersökning; en liten mängd välbevarade ben från vanliga tamdjursarter (jfr Lucas & Lucas 2013, s 49). En skillnad var att andelen slaktavfall var högre vid 2014 års förundersökning. Materialet var emellertid för begränsat för att dra några långtgående slutsatser av denna skillnad.

För att summera de 2014 framkomna lämningarna kan alltså följande kronologiska uppdelning göras.

- Cirka 200 – 300 e Kr. Ett aktivitetskede med matpreparering, möjligen som ett första ianspråktagande.
- Cirka 800 – 1000 e Kr. Bebyggelseetablering, möjligen utflyttad från Övergnista.

Figur 20. Lager och stolphålskoncentrationer påträffade inom Vaksala 383/386 2014 satta i relation till daterade lämningar från 2010 års undersökning. (jfr Lucas & Lucas 2013). Skala 1:1 500.

Fornlämningarnas vetenskapliga potential

Lämningarna som påträffades vid förundersökningen kompletterar resultatet från tidigare undersökningar. Sammantaget framträder en bild av ett område som används för vitt skilda ändamål under förhistorisk och historisk tid. Några av dessa användningsområden kan ytterligare klargöras vid en arkeologisk undersökning.

Upplandsmuseet bedömer att en arkeologisk undersökning av smedjan Vaksala 385 skulle kunna resultera i en viss kunskapsuppbyggnad. Möjligen skulle ytterligare konstruktionsdetaljer och tydligare daterande och funktionsbestämmande fynd kunna påträffas. Men det måste påpekas att smedjan är mycket fragmentariskt bevarad och att dess informationsvärde därför kan vara begränsat. Betydligt mer välbevarade smedjor från samma period har undersökts i Uppsalaområdet (se ovan) och denna typ av lämningar tenderar att ha ett likartat utseende.

Upplandsmuseet bedömer att en arkeologisk undersökning av boplatzlämningarna i de östra delarna av Vaksala 383/386 (Slätten) skulle kunna ge en tydligare bild av bebyggelseutvecklingen i området. Vidare paralleller med bebyggelseämningarna från Söderhällby (Vaksala 297), skulle ge en mer fullständig bild av utvecklingen i området under äldre järnålder. Det ska betonas att den till synes tydliga kronologiska uppdelningen (med extensiva aktiviteter utan bebyggelse under äldre järnålder, kontra bebyggelseämningar från yngre järnålder) antingen kan bekräftas eller nyanseras, rent av förkastas. Koncentrationen av stolphål i nordöst kan vara resultat av en bebyggelseetablering under yngre järnålder, och samtida med lämningarna som undersöktes söder och väster om impedimentet 2010 (Lucas & Lucas 2013). Att bebyggelse finns i området anser vi är ställt utom tvivel. Individuella hus kan däremot identifieras först vid en eventuell arkeologisk undersökning.

Upplandsmuseet bedömer att en arkeologisk undersökning av boplatzlämningarna uppe på impedimentet (Terrassen) skulle kunna belysa förändringar i bebyggelsemönster under från yngre järnålder, medeltid och nyare tid. En undersökning av Terrassen skulle även på ett mycket intressant sätt komplettera resultaten av 2010 års undersökningar. Eftersom dateringarna från Terrassen är samtida med flera av husen från den äldre undersökningen, skulle en jämförelse mellan husens konstruktion, funktion och fyndmaterial kunna belysa frågor om materialtillgång, ekonomi och eventuell social stratifiering. En eventuell koppling skulle även kunna göras till de närbelägna gravarna vid Gnista. Flera av dessa sammanfaller i datering med konstruktionerna på Terrassen (Andreas Hennius, muntlig uppgift). Hellby är den mest närbelägna samtida bebyggelsen till Gnistagravarna, och det är inte orimligt att några av de gravlagda kan ha varit hemmahörande i Hellby. Att bevisa detta tyckas vanskligt, men i samband med en eventuell arkeologisk undersökning skulle en systematisk jämförelse mellan Gnistagravarna och Hellbyterrassen, i termer av vedarter, fynd, dateringar och inte minst djurbensmaterial, åtminstone kunna indikera en samhörighet. Vid en arkeologisk undersökning skulle även de goda förutsättningarna att påträffa välbevarade obrända ben kunna ge en bättre bild av områdets tamboskap under järnålder.

Upplandsmuseet anser även att det är klargjort att lämningarna är avgränsade inom det aktuella fornlämningsområdet. Den oklara avgränsningen mellan Vaksala 383 och Vaksala 386 har resulterat i att de delar begränsning i FMIS. Vaksala 383 syftar på den historiska byn, av vilken påträffades rester vid 2010 års utredning (Frölund & Götheberg 2010, s 17), medan Vaksala 386 syftar på de lämningar i kanten på impedimentet som utgör delar av den förhistoriska boplatzen. En arkeologisk undersökning skulle kunna resultera i att en tydligare gräns kunde dras mellan de förhistoriska lämningarna och den historiska bytomten. Detta är emellertid inte alls säkert med tanke på att förundersökningen visat på sen järnåldersbebyggelse även uppe på själva impedimentet.

Administrativa uppgifter

<i>Plats:</i>	Söderhällby 1:2, Vaksala sn, Uppsala län
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk förundersökning
<i>Orsak till undersökning:</i>	Byggnation av industri, handel, kontor och infrastruktur
<i>Uppdragsgivare:</i>	Uppsala kommun
<i>Fältarbetsperiod:</i>	2014-08-11 – 2014-08-18
<i>Upplandsmuseets projektledare:</i>	Malin Lucas
<i>Upplandsmuseets personal:</i>	Robin Lucas, Fredrik Thölin
<i>Upplandsmuseets diarienummer:</i>	Ar-586-2014
<i>Upplandsmuseets projektnummer:</i>	8490
<i>Länsstyrelsens handläggare:</i>	Tony Engström
<i>Länsstyrelsens beslutsdatum:</i>	2014-06-17
<i>Länsstyrelsens diarienummer:</i>	431-3686-14
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Dokumentationsmaterial:</i>	Förvaras i Upplandsmuseets arkiv
<i>Fynd:</i>	Förvaras på Upplandsmuseets förmålmagasin i avvaktan på beslut om fyndfördelning

Referenser

- Conradson, Birgitta 1977. Sillburkar & tvålkartonger, Nordiska museet.
DMS. 1984. Det Medeltida Sverige. Band 1 Uppland. 2 Tiundaland: Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad. Dahlbäck, G., Ferm, O. & Rahmqvist, S. Ferm, O. & Rahmqvist, S. (red.). Riksantikvarieämbetet.
- Fagerlund, D. & Lucas, R. 2009. Slavsta – romartida bebyggelse och vikingatida kult. Upplandsmuseets rapporter 2009:1.
- Fagerlund, D. 2012. Äldre järnålder i Söderhällby. Arkeologisk undersökning. Upplandsmuseets rapporter 2013:04.
- Frölund, P. 2005. Gamla Uppsala – En bosättning från äldre järnålder vid Berget, Raä 613-614, Uppsala socken, Uppland. Upplandsmuseet Rapport 2005:01.
- Frölund, P. & Schütz, B. 2007. Bebyggelse och bronsjutare i Bredåker och Gamla Uppsala. Arkeologisk undersökning, Fornlämning 134, 596, 599, Uppsala socken, Uppland. Upplandsmuseet Rapport 2007:03.
- Frölund, Per & Göthberg, Hans 2010. Fornlämningar i Danmark och Vaksala. Arkeologisk förundersökning och utredning i Östra Fyrislund. Upplandsmuseets rapport 2010:25.
- Gustafsson, M., Dutra Leivas, I., Matsson, Ö. & Olsson, R. 2006. Kättsta – Boplatser och gravar under 2 000 år. Arkeologi E4 Uppland. Upplandsmuseets rapport 2006:7
- Göthberg, H. 2007. Kumla – bosättning och djurhållning under äldre järnålder. Arkeologisk undersökning, Fornlämning nr 169, Danmarks socken, Uppland. Upplandsmuseet Rapport 2007:15.
- Göthberg, H. & Åberg, K. 2007. Vaksala och Danmark: bygder i skuggan av Gamla Uppsala. I: Hjärthner-Holdar, E. m fl (red.) Land och samhälle i förändring: Uppländska bygder i ett långtidsperspektiv. Arkeologi E4 Uppland – Studier, volym 4, SAU, RAÄ och Upplandsmuseet. Uppsala.
- Hennius, A m fl. 2012. Äldre järnålder i Danmarks socken – sex boplatser vid Säby. Upplandsmuseets rapporter 2012:15.
- Lucas, Malin & Lucas Robin 2013. Gårdar och hästoffer. Järnålder och tidig medeltid i Fyrislund. Arkeologisk förundersökning och särskild undersökning. Upplandsmuseets rapporter 2013:02.
- Melander, J. & Knutsson, H. 1976. Rapport över arkeologisk undersökning av nyupptäckt fornlämning å Gnista 2¹, Danmarks sn, Uppland, 1976. Upplandsmuseet.
- Onsten-Molander, A. & Wikborg, J. 2006. Kyrsta. Förhistoriska boplatslämningar: undersökningar för E4, RAÄ 327 & RAÄ 330. SAU skrifter 17.
- Rundkvist, M. & Westerholm, A. 2008. Kammargravfältet vid Danmarksby: Sveaaristokrater från en bister guldålder. Uppland 2008.
- Seiler, A. & Appelgren, K. 2012. Inhåleskullen – ett mångtydigt gravfält från yngre bronsålder-äldre vikingatid. Uppland, Vaksala socken, Vaksala-Norrby 1:2 och 1:3; Vaksala 155:1. Uv Rapport 2012:158. Uppsala.

Bilagor

Arkeologiska objekt

ID	Typ	Kontext	Form	L(m)	Br(m)	Dj/Tj/H(m)	Anmärkning
260	Stenrad	Terrasskant		0,3	5,5	0,2	Plandok. Övergår till stenpackning i S
294	Utgår			-	-	-	Mörkt naturligt morängrus som såg ut som fyllning
302	Stolphål	Norra Terrassen	Rundad	0,75	0,75	-	Plandok.
303	Härd		Rundad	1,15	1,0	-	Plandok
304	Kulturlager			-	-	-	Matjordslager Ö om Hellby
307	Nedgrävning			0,78	0,7	0,22	Kokgrop
316	Nedgrävning			0,55	0,55	0,27	Kokgrop
326	Stolphål		Rundad	0,5	0,4	-	Plandok.
334	Stolphål	Norra Terrassen	Rundad	0,85	0,7	-	
340	Härd		Oregelbunden	0,5	0,4	-	Plandok
377	Kulturlager			-	-	0,2	Avfallslager
378	Nedgrävning			2,3	1,5	-	Plandok. Avfallsgrop belägen under avfallslager 377
393	Stolphål		Rundad	0,65	0,65	-	Plandok.
406	Stolphål			0,7	0,6	-	Beskr saknas
415	Stolphål		Oregelbunden	0,35	0,2	-	Beskr saknas
425	Stolphål		Rundad	0,5	0,5	-	Beskr saknas
436	Stolphål		Rundad	0,8	0,65	0,24	Plandok.
460	Stolphål		Avlång	0,6	0,4		Plandok. Recent?
475	Härd		Oval	0,8	0,6	-	Plandok. Endast kol sot, ingen sk sten.
506	Stolphål		Rundad	0,45	0,45	0,18	
515	Stolphål		Rundad	0,45	0,45	-	Plandok. Parstolpe till 506.
530	Stolphål		Rundad	0,5	0,5	-	Plandok. 'Större sten, sot br lera
538	Härd		Rundad	0,6	0,45	-	Beskr saknas
548	Härd		Oval	0,8	0,65	-	Plandok. Sk sten, kol sot
560	Stolphål		Rundad	0,6	0,4	0,3	
569	Utgår						Sentida stolpe, trol tfn
583	Stolphål		Rundad	0,5	0,4	-	Plandok
593	Stolphål		Rundad	0,6	0,6	-	Plandok. 'Större sten
623	Härd		Rektangulär	2	1,5	0,15	Endast 1/4 undersökt
642	Stolphål		Rundad	0,6	0,5	-	Plandok. Par med SA655
655	Stolphål		Rundad	0,85	0,75	-	Plandok. Par med SA642?
666	Stolphål		Rundad	0,3	0,3	-	Plandok. Omstolpning av SA674
674	Stolphål		Rundad	0,7	0,7	-	Plandok. Kopplad till SA666?
698	Stolphål		Rundad	0,4	0,4	0,15	Parstolpe till 707
707	Stolphål		Rundad	0,55	0,55	0,15	Parstolpe till 698
715	Fyllning	Stolphål 698		-	-	0,15	Primär återfyllning
716	Fyllning	Stolphål 707		-	-	0,15	Primär återfyllning
717	Stolpe	Stolphål 698		0,12	0,12	0,15	Rutten
719	Stolpe	Stolphål 707		0,08	0,08	0,08	Rutten
721	Stolphål		Rundad	0,55	0,55	-	Plandok. Trä i ytan och icke-metallutslag med det
734	Stolphål		Rundad	0,6	0,6	0,22	

ID	Typ	Kontext	Form	L(m)	Br(m)	Dj/Tj/H(m)	Anmärkning
743	Fyllning	Stolphål 734		-	-	0,22	Primär återfyllning
744	Fyllning	Kokgrop 707		-	-	0,22	Sekundär återfyllning
756	Härd		Rundad	1,2	1,2	-	Plandok. Rikligt skärvig sten
766	Stolphål		Oregelbunden	0,5	0,6	-	Plandok
785	Härd		Rundad	1,2	1,2	-	Plandok. Kol, sot, ngt skärvig sten
800	Stolphål		Rundad	1	0,9	0,26	
812	Fyllning	Kokgrop 316		-	-		Sekundär återfyllning
813	Stolphål		Rundad	0,7	0,6	-	Plandok
838	Stenskonung	Stolphål 560		0,2	0,3	0,25	Plandok. Stolphålsskonung
854	Fyllning	Stolphål 560		-	-	0,34	Primär återfyllning
857	Stenskonung	Stolphål 506		0,25	0,25	0,15	Plandok. Stolphålsskonung
858	Fyllning	Stolphål 506		-	-	0,18	Primär återfyllning
861	Stolphål		Rundad	0,6	0,6	0,15	
869	Fyllning	Stolphål 861		-	-	0,15	Primär återfyllning
870	Fyllning	Härd 870		-	-	0,1	Fyllning i här (623). Avsatt vid förbränning av stockar (871).
871	Stockar	härd 623		1	1	0,1	Större stockar, brända, lagda sida vid sida.
873	Stenpackning	härd 623		1,5	2	0,1	Skärvig sten. Del av rök?
874	Stenskonung	Stolphål 800		0,5	0,5	0,2	Stenskonung
875	Fyllning	Stolphål 800		-	-	0,28	Primär återfyllning
878	Fyllning	Stolphål 436		-	-	0,24	Primär återfyllning
920	Ässja	Smedja 1		1,2	1,5	0,2	Plandok. Osäker
977	Stolphål	Smedja 1	Oregelbunden	0,9	0,8	-	Plandok. Stådstubbe?
981	Planka	Smedja 1		1	0,15	0,05	Plandok. Ensam plank. Del av golv eller utrasad vägg
985	Nedgrävning			1,1	0,7	-	Plandok.
996	Stolphål		Rundad	0,5	0,5	0,25	Plandok
1004	Stolphål		Rundad	0,7	0,65	-	Plandok
1014	Stolphål		Rundad	0,38	0,38	-	Plandok
1020	Stolphål		Rundad	0,75	0,61	-	Plandok
1028	Stolphål		Rundad	0,23	0,19	-	Plandok
1034	Nedgrävning			1,2	1,1	-	Plandok.
1045	Nedgrävning			0,8	0,7	-	Plandok.
1054	Stolphål		Rundad	0,7	0,7	-	Plandok
1063	Fyllning	Stolphål 996		-	-	0,25	Primär återfyllning
1064	Kulturlager	Södra Terrassen		-	-	0,1	Avfallslager?
1070	Stolphål		Rundad	0,76	0,62	-	Plandok
200023	Kulturlager			-	-	0,6	Matjordslager V om Helby
200025	Ässja	Smedja 1		-	-	-	Del av ässja?
200029	Kulturlager	Smedja 1		-	-	0,1	Troligen uppkommet när smedjan blev överplöjd.
200033	Tegelgolv	Smedja 1		0,15	1,5	0,07	Osäker

Fynd

Fnr	Kontext	Sakord	Material	Antal	L(mm)	Br(mm)	Tj(mm)	V(gr)	Anmärkning
1	304	Ten	Järn	1	35	10	5	8	Fragment: ej sparad, fotad
2	304	Ten	Järn	1	43	5	4	4	Fragment: ej sparad, fotad
3	304	Kniv	Järn	1	96	7	4	8	Intakt
4	304	Sölja	Järn	1	41	30	4	8	Fotad. Bitvis uthamrad/sliten. Kedjelänk?
5	304	Föremål	Järn	1	25	19	4	4	Fragment: ej sparad, fotad
6	304	Kärl	Keramik	1	29	14	12	6	Fragment
7	304	Kärl	Keramik	1	26	23	6	2	Spjälkad
8	1064	Hartsring	Harts	1	23	12	10	4	Möjligt avtryck av ring
9	377	Löpare	Bergart	1	70	50	36	164	Fragment
10	377	Avfall	Ben	5				224	Representativt urval
11	200029	Butelj	Glas	1	67	67	3	66	"ÅRNÄS" på botten
12	200029	Lie	Järn	1	270	43	11	164	Defekt
13	200029	Redskap	Järn	1	110	65	14	246	Tråddragningsjärn?
14	200029	Hästsko	Järn	1	145	132	9	392	Intakt
15	200029	Skridsko	Järn	1	227	14	8	176	Endast själva meden
16	200029	Selbåge	Järn	1				362	Fragment. Järn/horn. Skrotad, avsågad
17	200029	Puns	Järn	1	166	16	14	114	Intakt
18	200029	Puns	Järn	1	16	16	16	72	Intakt
19	200029	Betsel	Järn	1				108	Defekt
20	200029	Nit	Järn	1	66	18	15	36	Intakt Nitbricka 30x21 mm
21	200029	Trebensgryta	Keramik	1	50	41	34	56	Endast fot
22	200029	Mynt	CU-leg	1	17	17	0,5	2	1 öre år 1701

Osteologisk Bedömning (Emma Sjöling, SAU)

Fnr	Kontext	Objekttyp	Art	Benslag/Bendel/Sida	Övrigt	Fragm.grad	Antal	Vikt (g)	Obränt/bränt
10	377	Kulturlager	Får/Get (Ovis aries/Capra hircus)	Radius (strålben); proximal + diafys; sinister (vänster)	Välbevarat benfragment med bra benkvalitet.	Fragment	1	18,5	Obränt
10	377	Kulturlager	Nötboskap (Bos taurus)	Mandibula (underkäke) + dentes (tänder): bakre kindtänder: M1, M2, M3; sinister (vänster)	Välbevarade benfragment med bra benkvalitet. Bakrekindtanden M3 med hypocondulid (Troligen en genetisk förändring. I Frankrike och England har denna förändring hög prevalens under äldre järnålder och senmedeltid (Argant 2013). M3 bryter fram vid 24-30 månaders ålder (Silver 1969) (Gustavsson 2014).	Komplett	4	160,4	Obränt

Prov

Pnr	Typ	Kontext	Labnr	Material	Art	C14 BP	Kal 1 (68.2%prob)	Kal 2 (95.4%prob)
1	14C	Stolphål 698	Ua- 49259	Kol	Djurben	1032±32	980-1025 e Kr	890-1050 e Kr
2	14C	Stolphål 707	Ua- 49260	Kol	-	1102±32	895-985 e Kr	880-1020 e Kr
3	14C	Hård 623	Ua- 49261	Kol	-	1757±31	235-335 e Kr	170-390 e Kr
4	14C	Lager 377	Ua- 49262	Ben	-	1736±31	245-340 e Kr	230-390 e Kr